

JAN OCH OLOF - ÖVERKLASSPOJKAR I MAKTENS KORRIDORER.

Så underligt! Två personligheter som söker uppmärksamhet i Sverige.

Det betyder att den personliga viljan att förändra är stor och samtidigt: att förutsättningarna är de bästa. Så är det när krafter försöker konkurrera ut varandra, när den fri viljan får fäste i det blandekonomiska samhället.

De båda storheterna har fått sina efterprogram. TV har utforskat bakgrund, arbete, fritid, fruar, älskarinnor och annat smått och gott.

Visst kan det tyckas vara fördelaktigt att födas in i ett rikt Östermalm. Det betyder att ha en grund att stå på, att kunna vara den man vill vara, utifrån sina förutsättningar; att leva utan skygglappar eller hindrande ekonomiska eller sociala barriärer.

Jan Stenbeck och Olof Palme - båda serverade av en uppväxt som bara kan kallas överklass med obegränsade ekonomiska resurser i bagaget. Det betydde att karriärvägar var utstakade, vissa alternativ var otänkbara och andra mer eller mindre höljda i dunklet.

Men det grundläggande var utbildning, kontakter och ett nät av möjligheter. Båda var med andra ord avskärmade från den vanliga s.k. verkligheten. Det blev naturligtvis tidigt resor och språkutbildning; stipendier eller vistelser i Amerika.

Resor för utveckling ute i Europa och i en värld som fortfarande vilade i det fattiga träsket av social oro, nazism och människor olika värde.

Denna överklassinsikt följer dessa herrar genom livet: De är både egocentrerade och präglas av en personlighet som visar översitteri och okuvlig vilja att hävda sig. De tar med andra ord makten i egna händer.

Jan Stenbeck ser tidigt sin givna arena på aktiemarknaden i New York och fadern har stället en stol redo för sonen i den ledande banken. Ingen kan vara mer förberedd dvs. inlemmad i maktens och arrogansens korridorer.

Det är där som Jan Stenbeck tar sats mot sina egna syskon. Det är här som han kommer fram till att det är han som är den ende sonen har rätt att föra

den ekonomiska makten vidare. Det blir också förödande för honom, när han vill lägga vantarna, handskarna, på Kinnevik och därmed vrida det svenska näringslivet i en USA-inspirerad dröm av självförverkligande.

Olof Palme hade en hatkärlek till Amerika. Men han kan inte komma ifrån att han föddes in i försäkringsbolaget Thule, och där fanns säkert en stol redan reserverad med redan förutbestämda inkomster.

Men den lille Olof, sista i barnaskaran, kunde gå sin egen väl utan att för den skull föra familjens traditionerna in i mörka rum. Tidigt var han på den internationella arenan som student med en ambition att styra och ställa.

I det inre bar han på en social känsla som kanske kan liknas vid en romantisk dröm. Maktens furste kan åtrå denna maktfunktion, då både massan och diktatorn tjänar på idén.

Gustav III hade en liknande pedagogisk insikt, för att få sin vilja igenom. Det främsta hotet från de allvarligaste motståndarna adeln och större delen av militären, som spökade.

Därför gick som det gick. Under teatrala former närmar sig "spöket" det uttalade målet.

Mördaren blir alltmer oundviklig i ett spel om makt och inflytande. Palme tog tidigt makten genom sitt inflytande, då han levde i symbios med på Tage Erlander.

Olof fanns där som en nitisk tjänsteman med rätt att utöva ett osynligt inflytande. Det var flera år av: att verka och att inte synas. När sedan Palme 1969 blev Sveriges ledande man gick han in i det som han borde ha förstått skulle leda till motgångar och till ett tragiskt slut.

Som människa var han ingen politiker, han var en tjänsteman i Hammarskjölds anda, som ville verka i det internationella perspektivet. Som tjänsteman eller ambassadör i ett FN-styrt organ skulle han gått långt. Men som svensk politiker var han tvungen att skaffa sig "Palmes pojkar" d.v.s. en ung entusiastisk skara som vill utöva makt på ett ofta okritiskt sätt.

Åldermännen i den socialdemokratiska skaran anade säkert oro. Palme var besatt av en arbetarromantik, typisk för chefer ur överklass och beprövat ekonomiskt oberoende. Palme förstod aldrig den svenska arbetarklassens problem. Han förstod heller inte den stora gruvstrejken och han begrep inte att Norrmalmstorgsdramat var en allvarlig händelse. Han trodde sig kunna leka

både polis och advokat på samma gång. Med andra ord den överklass som han var fostrad i hade inte satt några reella gränser för honom. Därför blev boendet också en romantisk vistelse ute i Vällingby. En sorts spelad solidaritet utan större konsekvenser vare sig här i Sverige eller på Cuba.

Jan Stenbeck slutar i kroppsligt och själsligt armod där på Farmen i Luxemburg.

Olof Palme slutade på Sveavägen och i en polisiär utredning som saknar motstycke inom svensk rättshistoria.

En sammanvävd politisk och ekonomisk makt har nått sitt tragiska slut!

Hans-Evert Renérius